

Posudek na diplomovou práci Bc. Petry Šlégrové „Postoje adolescentů ve výzkumech veřejného mínění, kvalita a spolehlivost získaných dat“

Petra Šlégrová si pro svoji diplomovou práci zvolila téma z oblasti metodologie výzkumných šetření, které je aktuální a má potenciál přinést nové poznatky do této poměrně málo probádané oblasti. Výzkumy postojů mládeže a mladých lidí nejsou v české sociologii ojedinělé, a proto je velmi relevantní zkoumat i kvalitu informací, které poskytují. Diplomová práce je strukturována do dvou hlavních částí. V první je nejprve stručně shrnuta problematika měření postojů s důrazem na odpovědi „nevím“ (nonattitude) a odmítnutí odpovědi a následně je pozornost věnována specifikům období adolescence a možným důsledkům pro výzkum postojů. Na základě této teoretické části pak autorka formuluje pět hypotéz, které se následně snaží ověřit na datech z výzkumů CVVM. Celkově hodnotím toto rozvržení práce jako velmi vhodné a finální text působí uceleně a vyváženě.

Teoretická část shrnuje základní přístupy a poznatky potřebné pro následnou analytickou část a dle mého názoru je svým obsahem a rozsahem přiměřená charakteru práce, mohla by snad jen být trochu utříděnější (např. směšování non-response a nonattitude v oddílu 1.6). Autorka vychází z poměrně obsáhlého množství literatury, i když se místy uchyluje i k sekundárním citacím. Navazující hypotézy považuji – až na jednu výjimku – za dobře zvolené a zdůvodněné. Onou výjimkou je hypotéza 4, která se vymyká metodologickému charakteru práce a testuje přímo postoj mládeže k politice. Tuto hypotézu by z mého pohledu bylo lépe vynechat, neboť s tématem souvisí jen okrajově, a proto i její zdůvodnění a teoretické zakotvení je velmi povrchní.

Data využitá pro analytickou část jsou relativně vhodná k danému úkolu, i když samozřejmě mají řadu omezení, která autorka korektně reflektuje. Osobně bych však ocenila více informací o daném souboru, zejména pak na základě čeho deklaruje, že data „dosahují velmi vysoké kvality a reprezentativity“ (str. 38; též dále v textu). Vlastní statistické analýzy ověřující platnost hypotéz jsou pak poměrně obsáhlé, což patrně vede i k tomu, že se v nich bohužel objevuje řada nepřesností, opomenutí a chyb. Hlavním problémem je nízká míra dokumentace prováděných analýz a jejich výsledků, kdy často není zřejmé, jaké proměnné autorka přesně testuje (např. Tabulka 15), jak vznikly (index DK – proč má rozsah 0-6?; str. 43), případně jak jsou kódovány (např. proměnné z hypotézy 4). Velmi nepříjemná je pak absence odkazování na relevantní tabulky v textu, kdy čtenář často tápe, kde hledat komentované výsledky, což ještě ztěžuje umístění části tabulek do přílohy. U tabulek by pak také bylo vhodné uvádět, na kterém (pod)souboru jsou počítány. Další připomínky již uvádím výčtově:

- Autorka občas chybně uvádí výsledek testu (str. 42, 50, 54) nebo výsledky v textu (např. 4,5 na str. 51; 5 % na str. 49; poslední věta na str. 43)
- Autorka mluví o silné korelaci věku a vzdělání, ale neuvádí, jak silná je.
- Na str. 43 by bylo třeba zdůvodnit, proč jsou vyloučeni respondenti, kteří vždy odpověděli.
- K hypotéze 2: Nemůže být nízký počet non-response dán spíše tím, že se jedná o face-to-face rozhovory a v dotazníku je možnost „nevím“, nežli deklarovanou vysokou kvalitou dat?

- V hypotéze 3 není vhodné mluvit o „determinaci“.
- Při uvádění výsledků k hypotéze 4 (str. 51) se zdá, že autorka interpretuje model z přílohy, který je ovšem jen pro adolescenty (nikoli celý soubor) – alespoň se tak jeví z počtu respondentů. Tyto výsledky pak ale neodpovídají výsledkům uváděným v Tabulce 8.
- U hypotézy 4 mi není vůbec zřejmé, jak je pracováno s kategoriemi „nevím“ – vstupují nějak do analýzy a jak jsou kódovány? Z třetího odstavce se zdá, že patrně vstupují, nicméně tomuto odstavci jsem vůbec neporozuměla.
- U hypotézy 5 mi není zřejmé, na jakou škálu používá autorka párový t-test, konkrétně co udělala s kategorií „nevím“?
- Vyjádření k výzkumným hypotézám působí často zvláštně, jakoby se je autorka snažila vlastně zamítnat (např. str. 47). U hypotézy 5 mi připadá, že autorka deklaruje, že našla pro ni podporu, ačkoli výsledky tomu neodpovídají.

Z hlediska formální úpravy působí text přehledně, až tedy na výše zmíněné problémy s tabulkami a odkazováním na ně. V citování lze občas nalézt drobné chyby (např. chybí citace na výzkum CVVM – str. 38), ale závažnějšími nedostatky práce netrpí.

Předložená práce dle mého soudu splňuje nároky kladené na diplomové práce na Filozofické fakultě UK, a doporučuji ji proto k obhajobě. Vzhledem k množství nejasností v analytické části práce je však pro mne obtížné posoudit kvalitu provedených analýz a považuji za podstatné vyjasnit tyto otázky během obhajoby. Hodnocení práce se pak může pohybovat v rozmezí velmi dobře až dobře.

V Praze 3. září 2014

Mgr. Zuzana Podaná, Ph.D.